

Asia: Asia VN/30930/2022

Luonnos hallituksen esityksestä: kestävyysraportointidirektiivin (CSRD) voimaansaattaminen

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Taloushallintoliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto yllä mainitusta esityksestä. Taloushallintoliitto on antanut aiemmin lausunnot kirjanpitolain muutosehdotuksista kestävyysraportoinnin sekä rakenteisen tilinpäätöksen osalta. Nykyinen esitys vastaa keskeisiltä periaatteiltaan näitä kahta aiempaa esitystä, joten viittaamme aiempiin lausuntoihimme. Aiemmat lausuntomme on liitetty tähän lausuntoon.

Kestävyysraportoinnin osalta haluamme korostaa lakimuutoksen välillisiä vaikutuksia myös yrityksiin, jotka eivät suoraan kestävyysraportoinnin piiriin tule kuulumaan. On huomioitava, että raportointivelvoitteet tulevat valumaan ylhäältä alaspäin ja näin myös moni listaamaton pk-yritys joutuu osittaisten raportointivelvoitteiden piiriin toimiessaan yhteistyössä raportointivelvollisten yritysten kanssa.

Rakenteisen tilinpäätöksen osalta Taloushallintoliitto kannattaa sen säätämistä pakolliseksi kaikille kirjanpitovelvollisille vaiheittain alkaen suurista yhtiöistä.

Helsingissä 8.5.2023

Leonard Breukers

Mira Merikanto

johtava asiantuntija

Aiempi lausunto kestävyysraportoinnista 16.1.2023:

Hyvä Työ- ja elinkeinoministeriö.

Tässä on Talouhallintoliiton vastuullisuusraportoinnin asiantuntijaryhmän lausunto tulevasta kestävyysraportointidirektiivin (CSRD) KPL -luonnoksesta.

Asiantuntijaryhmämme on tutustunut ja arvioinut CSRD-direktiivin tulevaa luonnosta Kirjanpitolakiin. Tarkastelumme tuloksena, haluamme nostaa seuraavia kohtia esiin tulevasta laista:

Kirjanpitolain muutos korostaa hyvin pitkälti suuria yrityksiä ja suuriksi luokiteltujen yritysten vaatimuksia koskien kestävyysraportointiraportointia. Asiantuntijaryhmämme huolenaiheena ovat Suomen pienet ja keskisuuret yhtiöt (pk -sektori), ja kuinka tuleva direktiivin ohjaama lakimuutos tulee huomioimaan näiden yhtiöiden raportointivelvoitteet. Vaikka EU on ilmoittanut porrastavansa raportointivelvoitteet yhtiöiden koon mukaisesti, ja julkisille pk -yhtiöille asetetaan EFRAG:n toimesta suppeammat raportointivelvoitteet kuin suurille yhtiöille, niin asiantuntijaryhmämme arvion perusteella nykyinen lainsäädäntö ei korosta tarpeeksi lakimuutoksen epäsuoraa vaikutusta pk -sektoriin. Koska suuret yhtiöt tulevat tulevaisuudessa raportoimaan kestävyystään arvo- ja toimitusketjussa, kuuluvat myös mahdolliset pk -sektorin yhtiöt epäsuorasti nykyisen lakimuutoksen luonnoksen piiriin. Lakimuutos ei kuitenkaan mielestämme huomioi riittävässä laajuudessa arvo- ja toimitusketjun vaikutusta pk -sektoriin, ja yhtiöiden velvollisuutta arvioida ja raportoida kestävyysaiheista lopulliselle raportoijalle.

Lisäksi ryhmämme huolenaiheena on pk -sektoriin kohdistuvan tiedon ja datan tarpeen, sekä tiedonkeräämiseen vaadittavien resurssien, mahdollinen ylikuormittava vaikutus yritysten toimintaan. Haastavat vastuullisuuden teemat kulkeutuvat suurten yritysten raportointivelvoitteen kautta, arvo- ja toimitusketjua pitkin, pk -sektorille, jolla ei ole samanlaista kykyä ja varautumista vastuullisuus- ja kestävyysteemojen raportointiin. Vaikka lakimuutoksen luku 3b huomioi myös poikkeuksen velvoitteissa tiedonkeräämiselle, se ei huomioi tarpeeksi selkeästi minkälaisia velvoitteita suuret yritykset voivat asettaa arvo- ja toimitusketjun pienemmille yrityksille. Myös Luvun 3 pykälän 19 momentit 1 -5 huomioivat konsernin tytäryhtiöiden velvoitteet kestävyysraportoinnille, mutta ei tarkenna missä laajuudessa emoyhtiö (tai arvoketjussa lopullinen raportoija) voi vaatia tietoa raportointia varten. Tätä tulisi tarkentaa ja varmistaa, ettei suurten yritysten raportointitarve aja pk -sektoria epäsuotuisaan asemaan, jossa haastavat teemat jäävät pk -sektorin ratkaistavaksi ennen EFRAG:n tarkempaa ohjeistusta raportointiin. Koska vastuu arvo- ja

toimitusketjun tiedon keräämisestä, kokoamisesta ja raportoinnista on suurilla yrityksillä, vastuu työkaluista tiedon keruulle tulisi myös olla suurilla yrityksillä ja saatavilla myös pk -sektorille.

Nykyisen luonnoksen heikkoutena on myös kielen haastavuus. Koska lakimuutos alustavasti koskee suuria yrityksiä, voi olla, etteivät pienet ja keskisuuret yritykset ymmärrä lakimuutoksen vaikutusta heidän velvollisuuksiinsa. Lakimuutos ei tuo selkeästi esiin arvo- ja toimitusketjun epäsuoraa vaikutusta pienempien yritysten raportointivelvoitteisiin, eikä ilmaise kuinka pk -sektorin tulisi varautua näihin velvoitteisiin. Lisäksi, laki vaatii vielä kieliopillisia muutoksia. Luvun 3B pykälässä 2 momentissa 2 sanotaan: ”kestävään talousjärjestelmään siirtymistä koskeva tavoitteella”. Tämä ja muut vastaavat kohdat tulisi tarkistaa vielä ennen julkaisua.

Lopuksi haluamme vielä painottaa lakimuutoksen merkitystä tilitoimistojen ja asiantuntijapalveluita tarjoavien yhtiöiden asiakasrajapintaan; lakimuutos pyrkii sekä kansainvälisiin että kansallisiin tavoitteisiin, jolloin mm. tilitoimistojen ja asiantuntijapalveluita tarjoavien yhtiöiden tulee kyetä avustamaan yrityksiä saavuttamaan nämä tavoitteet. Kokoluokasta huolimatta, lain tulisi ilmaista selkeästi ja riittävällä laajuudella, kuinka suoraan tai epäsuoraan raportoivien yhtiöiden tulee saavuttaa tavoitteet, miten lakimuutokset vaikuttavat kaikkiin Suomen yhtiöihin, ja kuinka yhtiöiden tulisi pyrkiä yhteistyöhön saavuttaakseen vaadittavat tavoitteet.

Aiempi lausunto rakenteisesta tilinpäätöksestä 31.3.2022:

Suomen Taloushallintoliiton lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kirjanpitolain ja tilintarkastuslain 3 luvun muuttamisesta

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausuntomme yllä mainitusta hallituksen esityksestä.

Lausuntomme keskeinen sisältö

Lausumme näkemyksemme hallituksen esitysluonnokseen sisältyvästä uudesta velvoitteesta, jonka johdosta keskikokoisten ja suurien kirjanpitovelvollisten sekä säätiöiden tulee laatia ja rekisteröidä tilinpäätöksensä ja toimintakertomuksensa digitaalisessa muodossa. Pidämme esitystä kannatettavana sekä esitettyä vaiheistettua aikataulua perusteltuna ja hyvin käytäntöön sovellettavana. Suuret yritykset tulee valita ensimmäiseksi soveltamiskohteeksi, koska niillä on suurimmat kehitysresurssit asian tekniseen toteuttamiseen ja niiden kokonaismäärä on pieni. Kokemusten perusteella pakollisuus voidaan ulottaa keskisuurten yritysten jälkeen kaikkiin yrityksiin.

Digitaalisen eli rakenteisen tilinpäätöksen hyödyt

Nykyinen prosessi tilinpäätöksen laatimisessa, hyväksymisessä sekä toimittamisessa julkaistavaksi PRH:lle on jo pitkään ollut mahdollista hoitaa digitaalisesti ja tehokkaasti. Lopputuotoksena on ollut PDF-muodossa julkaistavaksi toimitettu tilinpäätös. Lakimuutos edesauttaisi ohjelmistojen

tilinpäätöstoimintojen kehittämistä ja sähköisen allekirjoituksen hyödyntämistä ja toisi siten lisää laatua ja tehokkuutta yritysten ja tilitoimistojen tilinpäätösprosessiin.

Tilinpäätöstiedon hyväksikäyttäjille rakenteinen tilinpäätös tuo vieläkin merkittävämpiä hyötyjä. PDF-tilinpäätösten muokkaaminen rakenteiseen muotoon hyväksikäyttöä varten edellyttää manuaalista työtä ja aiheuttaa huomattavia kustannuksia. Rakenteinen ja standardoitu tietosisältö mahdollistaa nopean, automaattisen ja kustannustehokkaan analyysin.

Suurimmat hyödyt digitaalisesta tilinpäätöksestä saadaan kuitenkin vasta, kun myös pienimpien yritysten tilinpäätökset saadaan digitaalisessa muodossa. Suuria ja keskisuuria yrityksiä sekä säätiöitä on rajallinen määrä, joten näiden tilinpäätösten digitalisointi PDF-tiedostoista ei nytkään aiheuta merkittävää kustannusta. Taloushallintoliiton näkemyksen mukaan velvoite digitaalisen tilinpäätökseen tulee ulottaa kaikkiin yrityksiin, kun keskisuurten yritysten ilmoitusprosessi on hiottu toimivaksi. Alemnana esitämme perustelut ja keinot, millä asia voidaan hoitaa hallitusti.

Käytännön ratkaisumalleja suuryrityksissä ja pk-sektorilla

Suuryritysten käytettävissä on välineitä ja IT-asiantuntijapalveluja, joiden avulla taloushallintojärjestelmän tuottamasta tilinpäätösaineistosta voidaan muokata iXBRL-tilinpäätös. Kustannukset ovat arvioitavissa suuryritysten näkökulmasta varsin kohtuullisiksi.

Pk-yritysten taloushallintoa hoidetaan yleensä suomalaisten ohjelmistotoimittajien taloushallintojärjestelmillä, kuten esimerkiksi Visma Fivaldilla ja NetVisorilla, ProCountorilla, Asterilla tai Fennoalla. Noin kymmenen yritystä kattaa noin 90 % markkinasta. Näiden ohjelmistojen asiakaskunnassa on kirjanpitolain keskisuuren kategorian yrityksiä. Näin vuoden 2025 aikana tulee ohjelmistoihin luotua valmiudet tuottaa digitaalinen tilinpäätös myös suurimmassa osassa pienimpiä yrityksiä.

Eräät pienet yritykset käyttävät ohjelmistoja, joihin ei tehdä valmiuksia digitaaliseen tilinpäätökseen tai nämä yritykset laativat kirjanpidon ilman ohjelmistoa. Näitä yrityksiä varten julkishallinto voisi laatia verkossa toimivan syöttölomakkeen tilinpäätökselle.

Tilinpäätöksen tai tilinpäätösluonnoksen toimittamisesta Verohallinnolle

Verohallinnolla on jo nyt valmiudet hakea rakenteisessa muodossa toimitettu tilinpäätös PRH:n järjestelmästä. Lakimuutokseen tulee sisällyttää yhden luukun periaate, jossa yhteisöä, joka toimittaa tilinpäätöksen PRH:lle rakenteisessa muodossa ei veloiteta toimittamaan sitä Verohallinnolle.

Taloushallintoliiton suositukset lakimuutosta seuraavaan soveltamisvaiheeseen sekä käytännön huomioita

Haluamme antaa jo tässä vaiheessa suosituksia lakimuutoksen voimaantuloa seuraavaan käytäntöjen, prosessien ja järjestelmien suunnitteluun.

PRH:n nykyisen iXBRL-tilinpäätöksen hyödyntäminen

PRH:lle on toimitettu vapaaehtoiselta pohjalta rakenteisia tilinpäätöksiä iXBRL-muodossa ainakin laajasti käytetystä Fennoa taloushallinto-ohjelmistosta. iXBRL:n soveltamisesta ja sen tietosisällöstä on hyviä kokemuksia. iXBRL on perusteltua pitää jatkossakin julkaistavan tilinpäätöksen muotona.

KPA:n ja PMA:n tuloslaskelma- ja tasekaavoista poikkeaminen

KPA ja PMA tarjoavat mahdollisuuksia poiketa niissä julkaistuista tuloslaskelman ja taseen kaavoista. Eräissä tapauksissa poikkeaminen on oikean ja riittävän kuvan antamisen kannalta jopa välttämätöntä. Tämä asia on huomioitava hankkeen käytännön jalkautuksessa esimerkiksi taksonomian laajennuksilla ja ohjeistamalla pk-yrityksiä pitäytymään KPA:n ja PMA:n vakiokaavoissa.

Oikeellisen digitaalisen ja rakenteisen tilinpäätöksen tuottaminen vaatinee useita iteraatiokierroksia

Asiantuntijanäkemyksen mukaan digitaalista tilinpäätöstä tuskin saadaan ohjelmistossa ja sen käyttäjäkunnassa tehtyä kerralla oikein, vaan se vaatii iteraatiokierroksia. Tämä tulee huomioida hankkeen viestinnässä ja neuvontaresursseissa.

Merikanto Mira
Suomen Taloushallintoliitto ry